

Realizace závěrů XVI. sjezdu KSČ ve Výzkumném ústavu GŠ ČSLA

Věda se stává v současných podmínkách vědeckotechnického rozvoje jedním ze základních faktorů, které ovlivňují stupeň obranyschopnosti státu a bojeschopnosti jeho ozbrojených sil.

Při rozboru aktuálních otázek rozvoje vědy v naší společnosti po XVI. sjezdu KSČ je často konstatováno, že vědeckotechnický pokrok se ještě nestal stálým dynamickým prvkem naší společnosti a že vymoženosti vědy nejsou dosud chápány jako zdroj intenzifikace výroby a zefektivňování našeho národního hospodářství.

Tyto obecné závěry mají platnost i v armádě. Stále se setkáváme s takovými jevy, jako je nedoceňování a malé pochopení postavení vědy při výstavbě naší armády, jejíž význam v soudobých podmínkách rapidně vzrůstá. Tuto skutečnost potvrdil i ministr národní obrany ČSSR armádní generál Martin Džúr, který na celarmádním stranickém aktivu zdůraznil, že zvlášť odpovědné postavení při uplatňování a prosazování vědeckotechnického pokroku mají komunisté, kteří pracují ve vědeckovýzkumné základně.

V nynější situaci, kdy se prohlubují a zostřují mezinárodní vztahy mezi oběma protichůdnými společenskými systémy a kdy ozbrojené síly Severoatlantického paktu neustále zvyšují svou sílu, význam vojenské vědy a vědeckotechnického pokroku v naší armádě neustále vzrůstá. Při

budování naší armády se musí věda ve stále větší míře zapojovat do tvorby nových koncepcí vedení soudobých operací a boje a v úzké součinnosti s ostatními vojenskovědeckými pracovišti spojeneckých armád, především Sovětské armády, podstatně přispívat k upevňování obranyschopnosti našeho státu a celého socialistického společenství.

Úloha a místo vojenské vědy a vojenské teorie je určována mimořádně rychlým tempem vývoje zbraní a bojové techniky. V důsledku toho dochází k rozsáhlým změnám v organizaci, způsobech vedení a řízení, i v obsahu, formách a metodách přípravy vojsk.

Hlavním omezujícím činitelem vojenské vědy je však to, že existuje omezená možnost ověřovat si teoretické závěry v praxi a dělat bojové praktické experimenty. Proto se např. snaží buržoazní vojenští teoretikové využívat lokálních válek jako pokusných střelnic, kde si mohou ověřovat některé dílčí závěry pro vedení soudobého boje.

Naše armáda využívá k ověřování poznatků vědy a techniky různých cvičení se štáby a vojsky, bojové střelby a zkoušky bojové techniky. Je pochopitelné, že poznatky získané při těchto zkouškách jsou ovlivněny řadou mírových omezujících faktorů, které musíme brát v úvahu při celkové tvorbě závěrů.

V článku chci navázat na zásadní článek, uveřejněný ve Vojenské mysl číslo 1/1982, ve kterém byly rozebrány hlavní úkoly vojenskovo-vědecké práce v naší armádě po XVI. sjezdu KSČ.

Tak jako pro celou vědeckovýzkumnou základnu staly se i pro náš ústav východní dokumenty pro další práci po XVI. sjezdu naší strany závěry sjezdu, celooarmádního stranického aktivu a usnesení PUV KSČ k vědeckotechnickému rozvoji z 8. 5. 1981.

Výzkumný ústav GŠ ČSLA je zařízením ČSLA pro výzkum v oblasti vojenských věd a současně plní funkci školícího pracoviště vědeckých pracovníků pro vědní obor 91-20-9 „teorie velení“.

Základním posláním ústavu je zabezpečovat pro potřeby velení ČSLA výzkum a koncepční řešení stanovených vojenskovo-vědních problémů. Mezi hlavní úkoly ústavu patří mimo jiné rozpracovávat otázky rozvoje velení vojskům ČSLA, použití a zabezpečení druhů vojsk, zejména použití a zabezpečení činnosti letectva, vojsk PVOS, otázky rozvoje zpravodajské oblasti, spojovacích soustav, týlového zabezpečení a jiné.

Výzkumný ústav GŠ ČSLA existuje téměř 20 let. Původně po svém zřízení v roce 1963 pracoval jako Středisko mechanizace a automatizace 401 a v pozdějších letech pod názvem Výzkumný ústav 401. Po reorganizaci v roce 1977 má nové zaměření a organizační strukturu.

K rozpracování závěrů XVI. sjezdu KSČ, celooarmádního stranického aktivu a aktivu PO MNO jsme přistoupili na základě analýz a s kritikou náročností jsme se zabývali problémy, které dosud brání důslednějšímu naplňování poslání ústavu — jako vědeckovýzkumného pracoviště GŠ ČSLA.

Při rozpracování těchto závěrů jsme jednoznačně přihlíželi k rostoucímu významu vědeckotechnického pokroku a vojenské vědy při zabezpečování obrany-schopnosti země a při výstavbě ČSLA.

Z poslání a úkolů vojenskovo-vědecké a projektové práce ústavu vyplývá, že hlavním kritériem účinnosti veškeré práce je především její přínos ke zvyšování připravenosti a bojové pohotovosti ČSLA.

Především k plnění hlavních úkolů je nutné vytvářet odpovídající podmínky v samotném ústavu. Hlavním předpokladem je potřebná naplněnost, odborná připravenost a kvalifikace vědeckovýzkumných pracovníků ústavu. Ústav je z hlediska kádrové naplněnosti od svého vzniku na posledním místě ve VVZ ČSLA (65 %), což se pochopitelně nepříznivě promítá v jeho praktické činnosti.

Nutnost vysoké odborné připravenosti a zabezpečení trvalé informovanosti o současném stavu řešení úkolů a problémů jsou základním předpokladem pro plnění vědeckovýzkumných úkolů. Ve vojenskovo-vědecké práci se někdy u našich pracovníků projevuje určitý komplex, že nejsme schopni samostatně řešit řadu úkolů a že musíme čekat, až je vyřeší vědeckovýzkumná fronta sovětských ozbrojených sil. Domnívám se, že máme schopné pracovníky, kteří mohou samostatně řešit řadu úkolů a problémů, čímž můžeme podstatně přispět ke zvyšování síly našich společných ozbrojených sil v rámci Varšavské smlouvy.

Na druhé straně se musíme snažit meziť zkoumat a objevovat „objevené“, nebo se snažit řešit takové problémy, kde nejsou ani technické ani vědecké předpoklady k výzkumu a experimentálnímu ověřování výsledků výzkumu.

Jsem si vědomi, že kurs naší strany na další zvyšování kvality a efektivnosti práce platí nejen pro ekonomickou oblast, ale v plném rozsahu platí i pro pracovníky vojenské vědeckovýzkumné základny. Při plnění tohoto požadavku jsme dosáhli v uplynulém období pozitivních výsledků. Odevzdané práce byly přijaty a byla vešměs kladně hodnocena jejich vědecká kvalita.

V práci ústavu existují určité rezervy nejen ve výsledné produkci, ale i ve spolupráci s ostatními ústavy VVZ ČSLA i ústavy civilní VVZ, zejména ČSAV (SAV).

Ve vědeckovýzkumné práci a projektové činnosti byly splněny všechny úkoly podle plánu a představují výrazný přínos pro zkvalitnění a zefektivnění naší práce, i pro práci velitelů a štábů v polních podmínkách. V činnosti ústavu se nám podařilo výrazněji promítnout otázku odpovědnosti za efektivnost a kvalitu odborné práce a jejího přínosu pro činnost štábů a vojsk. Přijatá opatření napomohla k upevnění organizovanosti života, ke zlepšení využívání pracovní doby k plnění úkolů. Osvědčila se diferenciací odborné přípravy s ohledem na potřeby jednotlivých pracovišť. Ve vědecké přípravě se ústav jako školící pracoviště v oboru teorie velení snaží získávat perspektivní mladší důstojníky, kteří mohou být v budoucnu přínosem pro práci ústavu při řešení jeho úkolů.

Hlavní příčiny našich problémů, kromě neobsazení plánovaných funkcí kvalifikovanými kádry vševojskového charakteru, jsou i v nízké úrovni připravenosti určité části dnešních vědeckovýzkumných pracovníků pro plnění náročných úkolů výzkumu. Proto bylo zorganizováno něko-

lik celouštavních seminářů za účasti zadavatelských složek a specialistů z jiných pracovišť vědeckovýzkumné základny ČSLA, které napomohly k řešení některých úkolů.

S využitím zkušeností předcházejícího období byl zpracován rozbor a kriticky posouzen stav ve vědecké výchově a v publikační činnosti příslušníků útvaru. Ve vědecké výchově byla nastoupena cesta dalšího zkvalitnění práce v této oblasti. Při výběru kádrů do vědecké výchovy byla pozornost náčelníků a stranické organizace orientována na mladé, talentované a perspektivní kádry, které v praxi prokazují správný vztah k vědeckovýzkumné práci a mají předpoklady pro úspěšné zakončení studia aspirantury.

Dosavadní praxe ukazuje, že někteří pracovníci, kteří jsou již řadu let zaměřeni jednostranně ve svém oboru na řešení jednotlivých úkolů útvaru, ztratili kontakt s vojsky a někteří ani neměli možnost během své předcházející vojenské služby získávat potřebné zkušenosti z praxe.

Tato situace vyžaduje doplňovat jednotlivá pracoviště útvaru zkušenými staršími důstojníky, kteří vzhledem ke svým zdravotním potížím nemohou dále vykonávat namáhavé funkce u štábů a vojsk, ale na druhé straně by mohli řadu let využívat svých bohatých zkušeností k řešení vojenskovědeckých úkolů a napomáhat tak rozvoji vojenskoteoretického myšlení v naší armádě.

Zatím se však převážně setkáváme při každoročně vyplovaných konkursních řízeních s malým pochopením příslušných funkcionářů uvolňovat zájemce z vojsk o práci ve výzkumném útvaru.

Je pochopitelné, že ke zlepšení tohoto stavu by určitě napomohlo i vytvoření příznivějších podmínek pro zařazení zkušených funkcionářů i pracovníků operačních i taktických štábů na pracovištích útvaru, jako je např. zachování jejich dřívějších platů apod.

Velení vojskům v poli se stává v soudobých podmínkách základním faktorem, který má vliv na úspěch či neúspěch operace a boje. Stejně tak úroveň soudobého řízení ozbrojených sil v míru, kvalitní činnost velitelů a štábů při řízení bojové a politické přípravy a plnění náročných výcvikových úkolů má zásadní vliv na úroveň plnění stanovených úkolů v daném výcvikovém roce. Tyto požadavky platí i pro VZÚ GS ČSLA. Proto ke zkvalitnění řízení činnosti útvaru i jeho jednotlivých pracovišť byla v uplynulém období po XVI. sjezdu KSČ přijata řada opatření.

Hlavním cílem bylo vytvořit podmínky pro kvalitnější plnění vědeckovýzkumných úkolů. K realizaci tohoto požadavku se snažíme využít všech dostupných forem, jako jsou vnitřní oponentní řízení, odborné semináře a porady. Osvědčují se kontrolní dny a řízení hlavních úkolů řídicí pracovní skupinou. Snažíme se také účelněji využívat pracovní doby. Vedeme tvůrčí pracovníky k leninskému stylu práce, snižujeme neúčelnou administrativu, omezuje porady a shromáždění.

S větším důrazem je zabezpečován režim útvaru podle denního řádu. Kvalitu plnění vědeckovýzkumných úkolů posiluje odborná příprava, která je zaměřována na plnění rozhodujících úkolů útvaru. Uskutečňování těchto opatření přispívá ke zvýšení intenzifikace a efektivity naší práce.

Je pochopitelné, že všechna tato opatření jsou přijímána v těsné součinnosti se stranickou a svazáckou organizací i ZO ROH, které se snaží vést své členy k efektivnějšímu využívání pracovní doby a kvalitnějšímu plnění úkolů. Tento proces nepřetržitě pokračuje.

Roční i pětileté plány vědeckovýzkumné práce útvaru vycházejí z požadavků jednotlivých zadavatelů, které představují správy a samostatná oddělení MNO a GS a v některých případech i velitelství vojenských okruhů.

Současná praxe, která se projevuje při tvorbě plánů, v maximální možné míře „vytížit“ pracovní kapacity útvaru na plnění zadávaných úkolů, je neúčelná. Vždyť útvar má podle svého „Statutu“ plnit trvale řadu úkolů a rozvíjet jednotlivé vědní obory, ale na tuto činnost nezbyvá během celého roku prakticky žádný čas.

Bylo by proto účelné vyčleňovat v ročních plánech útvaru maximálně 60–70 % kapacity na řešení „zadávaných“ vědeckých úkolů, zbytek času věnovat řešení vnitřních úkolů, rozvoji stanovených vědních oborů podle „Statutu“ a jako zálohu pro neplánované úkoly, které se pravidelně každoročně vyskytují.

Posuzujeme-li konkrétní možnosti jednotlivých stupňů řízení v rámci útvaru, vidíme, že velení útvaru se musí věnovat především řešení praktických otázek spojených s plánováním, koordinací a kontrolou vědeckovýzkumné činnosti útvaru. Dále značnou část doby věnuje na konkrétní problémy života útvaru jako každého jiného vojenského organismu. Týká se to plnění běžných úkolů bojové a politické přípravy příslušníků jednotlivých pracovišť, materiálně technického zabezpečení útvaru, kontrolní činnosti apod. Poměrně značný podíl ve velení musí být

věnován kádrovým otázkám a jiným problémům, spojeným s běžným životem ústavu.

Po výčtu těchto úkolů je zřejmé, že zbývá jen nepatrná část doby na řešení takových problémů. Jako jsou základní koncepční otázky ústavu, které by měly být řešeny podle perspektivních potřeb v závislosti na rozvoji vojenské vědy.

Současná struktura a zaměření ústavu, kdy jsou jednotlivá jeho oddělení odborně přímo řízena svými zadavateli, tj. správami a složkami MNO, nedává totiž ani možnost velení ústavu řešit „strategii“ rozvoje ústavu a jeho perspektivních úkolů.

V našem případě je hlavní těžiště řešení odborné problematiky soustředěno do jednotlivých oddělení, jejichž náčelníci musí být v trvalém styku se svými odbornými partnery MNO a GS, popř. i štáby vojenských okruhů. Tyto nadřazené složky jim vydávají úkoly, hodnotí je a měly by je i odborně školit a průběžně informovat o rozvoji daného druhu vojska, speciálního vojska a služby. Jedině tak mohou jednotlivá pracoviště na základě stále informovanosti o „novinkách“ v rozvoji svého druhu vojska či služby navrhovat řešení nových, perspektivních úkolů, které vyplynou z rozvoje vojenství v dané oblasti.

Řešení vědeckovýzkumných úkolů je soustředěno především do jednotlivých skupin a pracovních týmů, jejichž náčelníci a vedoucí jsou prakticky hlavními řešiteli úkolů. Proto se v posledním období zaměřujeme na tyto stupně, které jsou rozhodující při vlastním plnění stanovených vědeckovýzkumných úkolů. Snažíme se zvýšit autoritu, pravomoc, odpovědnost a především celkovou úroveň řízení náčelníků skupin a pracovních týmů.

Jedním ze základních úkolů ústavu je zaměření výzkumné činnosti ve prospěch zvyšování bojovosti a připravenosti naší armády a našeho státu.

K plnění tohoto požadavku bude náš ústav v nejbližších letech řešit vědecký integrovaný úkol „Vybrané teoretické otázky obranyschopnosti ČSSR“, který vychází z jednotného programu společenských věd po XV. sjezdu KSČ a je součástí celkového úkolu „Teoretické otázky zvyšování obranyschopnosti a bezpečnosti ČSSR“.

Výzkumný ústav je určen koordinačním pracovištěm tohoto úkolu. Cílem řešení této problematiky je rozpracování vybraných základních teoretických otázek obranyschopnosti ČSSR a hlavním zaměřením na posílení tendencí ve výstavbě ČSLA a zkvalitňování její bojové pohotovosti a připravenosti ve druhé polovině osmdesá-

tých let. Výsledná expertiza bude využita při bilancování usnesení XVI. sjezdu KSČ a při návrhu podkladů pro XVII. sjezd naší strany.

Z toho je zřejmý význam tohoto úkolu pro naši armádu, na jehož řešení se budou podílet vědečtí pracovníci našich vojenských akademií, některých pracovišť vědeckovýzkumné základny ČSLA a řada správ MNO a GS.

Je pochopitelné, že vojenskovědecká práce naší armády musí být těsně přimknuta k zabezpečení spojeneckých potřeb. Při realizaci tohoto úkolu se podílíme i na řešení několika spojeneckých úkolů, zaměřených na otázky zpravodajské činnosti a automatizace velení vojskům. Máme určitý podíl i na organizování spojeneckých akcí, zejména v oblasti MAV.

Řešením několika úkolů, spojených bezprostředně s rozvojem a zkoumáním nových otázek vedení operací a boje, se snažíme napomoci ke zvýšení bojové připravenosti našich štábů a vojsk k plnění náročných úkolů příští možné války.

Hromadné zavádění moderních zbraňových komplexů bude podstatným způsobem ovlivňovat zásady vedení bojové činnosti. To se pochopitelně odráží i v nových požadavcích na systém velení vojskům. Ten musí být v souladu s novými požadavky, které vyplývají ze stále rostoucích bojových možností vojsk. Ukazuje se, že jedinou možnou cestou dalšího rozvoje velení vojskům je postupná komplexní automatizace velení, která musí napomoci velitelům a štábům efektivně velet vojskům a dovedně využívat všech soudobých zbraňových a zabezpečovacích systémů.

V této oblasti plní ústav značný počet úkolů, které mají konkrétně napomáhat našim operačním štábům při řešení složitých otázek řízení operací a boje v různých podmínkách.

Převážná část výzkumných úkolů a především projektová činnost je zaměřena ve prospěch štábů a vojsk. Zpracované projekty podstatně napomáhají k urychlení výpočtu poměru sil, vedení počtů osob a bojové techniky, výpočtu pravděpodobných ztrát po jaderných úderech vlastních vojsk i nepříteli i při vedení bojové činnosti bez použití jaderných zbraní.

V rámci automatizace vševojskového systému velení se vyřešením komplexu operačně taktických úloh ALEX se společnou bankou dat dosáhlo značného zefektivnění a úspory práce pracovníků štábů na operačních stupních velení, zejména v oblasti informačních procesů, kalkulací a propočtů.

Podstatně byly zkráceny doby výpočtů kvantitativních a druhých polovině osmdesá-

sil a výpočtů ztrát po vlastních jaderných úderech i úderech nepřítele. Při cvičeních bylo ověřeno, že např. výpočet jednoho kvantitativního a kvalitativního poměru sil pro front trvá ručně 50–60 minut, strojově 3–5 minut. K vyhodnocení 200 jaderných úderů na vlastní vojska byly zapotřebí ručním způsobem tři hodiny, zatímco při strojovém vyhodnocení 10 až 15 minut.

Úkoly, řešené ve prospěch teritoriálního systému velení, vytvářejí předpoklady pro další zefektivnění práce teritoriálních štábů. V praxi se to projevuje především ve zkvalitnění informačních, výpočtových a rozhodovacích procesů při vyhodnocování jaderných úderů po hromadném jaderném úderu na teritoriu státu a při vyhodnocení otázek bojové pohotovosti.

Např. k ručnímu vyhodnocení jaderného úderu nepřítele na teritoriu státu při kalkulaci 250 jaderných úderů potřebují 3–4 pracovníci 4 hodiny, zatímco strojový výpočet trvá přibližně 20 minut.

Těchto projektů je trvale využíváno ve štábech a vojenských školách při zaměstnáních operační přípravy, ke zpracování podkladů pro cvičení a štábní nácviky a podstatně napomáhají zkvalitnit a zefektivnit práci operačních štábů.

Obdobné projektové úlohy jsou zaměřeny na řešení problematiky průzkumu, leteckta, PVOS, týlového zabezpečení apod. Zejména jde o problémy rozvoje systému velení letectvu v polních a mírových podmínkách, o řešení otázek rozvoje automatizovaného polního systému velení s využitím prostředků výpočetní techniky, dále o racionalizaci systému řízení průzkumu, racionalizaci velení jednotlivých druhů vojsk apod.

Na základě řešených vědeckovýzkumných úkolů byly v mnoha případech zpra-

covány studijní a metodické pomůcky pro štáby a vojenské školy.

Pracovníci ústavu se podílejí na přípravě řady cvičení, a to na zpracování podkladů, jejichž cílem je zefektivnit procesy velení a ověřit nové způsoby mechanizace a automatizace velení vojskům. Jsou poskytovány v široké míře konzultace příslušníkům štábů, vojenských škol i pracovníkům vědeckovýzkumné základny naší armády i civilního sektoru.

Ústav se v některých případech podílí na přípravě odborných shromáždění a školení, organizovaných po jednotlivých družicích vojsk a služeb v MNO a svazů. Tato činnost napomáhá rozpracování nových metod a forem mechanizace a automatizace procesů velení u jednotlivých podsystémů, zvýšení účinnosti rozborové činnosti, zdokonalení spolupráce v jednotlivých oblastech vojenskovědeckého výzkumu i výzkumu nových způsobů zvyšování bojové pohotovosti a připravenosti leteckých útvarů a svazků.

Na odborných shromážděních svazů jsou jejich účastníci seznamováni s možnostmi využití automatizovaného podsystému velení týlu. Jsou jim objasněny možnosti využití, doplněny praktickými ukázkami.

U svazů a svazků je organizováno praktické školení uživatelů jednotlivých projektů, organizovány ukázky využití terminálů v budoucí práci operačních štábů, v práci štábů svazů v poli apod. Naši pracovníci organizují (zejména v oblasti týlu) instruktáže k využívání jednotlivých projektů, zaměřených např. k využití moderní výpočetní techniky, k budování automatizovaného podsystému velení týlu apod. Tato činnost posiluje vzájemnou informovanost a přispívá ke zvyšování úrovně vojenskovědecké práce.

□

V současné době, kdy plníme rozpracované závěry XVI. sjezdu KSČ, celoarmádního stranického aktivu a aktivu PO MNO v podmínkách ústavu, naléhavě vystupují do popředí požadavky koncepčnosti vojenskovědecké práce, efektivnosti a kvality, hospodárnosti a dalšího zkvalitnění organizátorské a řídicí práce na všech stupních řízení.

Cílem vědecké práce ústavu v nejbližších letech bude především v souladu s realizací závěrů XVI. sjezdu KSČ v oblasti vědy a s využitím vědeckých poznatků přátelských armád, zejména sovětské vojské vědy, soustředit se na řešení vybraných vědeckých úkolů. Hlavní důraz je přitom kladen na další rozvoj systémů velení s využitím prostředků automatizace

velení vojskům, na rozvoj jednotlivých druhů vojsk a služeb a na problematiku bojového, materiálního a technického zabezpečení soudobé operace a boje.

Splněním těchto úkolů chceme dále přispět k upevnění obranyschopnosti a zvyšování bojové síly naší armády. Budeme dále prohlubovat propojení teorie se praxí, zkvalitňovat a prohlubovat užitou hodnotu řešených vojenskovědních a projektových úkolů.

Úkoly, které před ústavem stojí, jsou náročné a složité. Jsou však splnitelné za předpokladu maximálního využívání poznatků marxisticko-leninské vědy a sovětských zkušeností při respektování objektivních zákonitostí vývoje ozbrojených sil a potřeb praxe soudobého vojenství.